

JÄMSÄ

TALOUSARVIO 2024 JA TALOUSSUUNNITELMA 2025–2027

LAADINTAOHJE

SISÄLLYLUETTELO

1. TALOUSARVION JA TALOUSSUUNNITELMAN LAADINNAN PERUSTEET	2
1.1. Käyttötalous.....	2
1.2. Rahoitus	2
1.3 Investoinnit.....	2
2. TALOUSARVIO 2024.....	3
2.1 Raami	3
2.2 Talousarvion sitovuustasot ja talousarvion tallentaminen	3
2.3 Henkilöstökulut ja työllistäminen.....	3
2.4 Sisäisistä eristä.....	3
2.5 ICT-kustannukset	4
2.6 Poistot.....	4
2.7 Talousarviokirja	4
2.8 Toimialakohtaiset tavoitteet ja tulosaluekohtaiset suoritetaulukot.....	4
3. TALOUDEN MUU OHJEISTUS	6
3.1 Projektit ja hankkeet	6
3.2 Henkilöstö.....	6
3.4 Taksat/maksut	6
3.5 Taloussuunnitelman laadinnan ja käsittelyn aikataulu vuosille 2024–2027	6

1. TALOUSARVION JA TALOUSSUUNNITELMAN LAADINNAN PERUSTEET

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava kuntalain edellytysten ja velvoitteiden mukaisesti. Kaikessa taloussuunnittelussa on strategian lisäksi oltava perustana toiminnan ennakointi väestömäärän, -rakenteen ja palvelutarpeen muutosten mukaisesti. Kaupunginvaltuuston hyväksymä talousarvio (taloussuunnitelman 1. vuosi) on toimialoja ja henkilöstöä sitova.

1.1. Käyttötalous

- Tavoitteet tulee asettaa niin, että ne tukevat kaupungin strategiaa ja toiminnallisia tasapainoisen kuntatalouden tavoitteita.
- Terveen talouden tavoittelussa tärkeässä roolissa ovat rakenteelliset uudistukset ja toimintakatteen nousun pitäminen maltillisena.
- Tarkastelussa on turvattava välttämättömät ja lakisääteiset palvelut, jotka ovat perusarjen elinehtoja.
- Palvelurakenteessa ja palveluverkon suunnittelussa on panostettava tehokkaaseen ja tiivistettyyn toimintaan, jossa hyödynnetään eläköityminen.
- Epäkurantista ja/tai käyttötalousmenoja aiheuttavasta tarpeettomasta omaisuudesta on luovuttava ja ilmoitettava se poistettavaksi/myytäväksi.
- Kiinteistöjen ja vuokratilojen vuokriin sisällytetään maanvuokrat.

1.2. Rahoitus

- Talouspalvelut hoitaa rahoituksen keskitetysti koko konsernissa. Lainoitusta käytetään rahoituskeinona ainoastaan investointeihin.
- Konsernin yhtiöiden jakokelpoisia varoja käytetään rahoituskeinona suunnitelmakaudella.

1.3 Investoinnit

- Pienhankintaraja on 10 000 euroa (alv 0 %). Rajan alittavat hankinnat kirjataan käyttötalouteen ja käyttötalouden irtaimistohankinnoista on esitettävä selvitys taloussuunnitelmaan.
- Kone- ja kalustohankinnat tulee yksilöidä eikä "könttävarauksia" voi esittää.
- Investointisuunnitelma tehdään kolmeksi vuodeksi ajalle 2024—2026. Vuosien 2024—2025 investoinnit perustuvat pääsääntöisesti hyväksytyyn edelliseen investointiohjelmaan. Uudet esitettävät hankkeet voidaan kirjata investointiohjelman viimeiselle vuodelle 2026.
- Investoinnista ja sen vaikutuksista laaditaan aina selvitys, jossa esitetään hankkeen kustannusarvio, käyttötalouden kustannuspaikka poistojen kohdentamiseksi, arvioitu vaikutus käyttötalouteen ja perustelu (lomake).
- Investoinnit mitoitetaan väestömäärän, käyttäjäryhmän yms. ennusteiden pohjalta optimaalisiksi. Palveluiden tuottamisen tehokkuutta ja toiminnallisuutta palvelevat investoinnit ovat etusijalla.
- Hanke voidaan sitoa talousarviossa rahoittajan päätökseen, jolloin toteuttamisaikataulu on sidoksissa ko. viranomaisen päätökseen.
- Kaupunkikonsernin kiinteistömäärää otetaan uudiskäyttöön silloin, kun se on taloudellisesti ja toiminnallisesti perusteltua.
- Investointilomakkeet täytetään 13.10.2023 mennessä toimialakohtaisiin kansioihin, joista talouspalvelut kerää yhteenvedon.

2. TALOUSARVIO 2024

2.1 Raami

- Taloussuunnitelman tavoitteena on aloittaa terveen talouden toteuttaminen.
- Raamiluvut näyttävät talouden tilanteen ilman sopeuttamistoimenpiteitä.
- Raamiin palkankorotukset on laskettu alkuperäisen talousarvion (korotus 2,5 %) luvuista korottamalla 5,34 %:lla (vuosien 2023 ja 2024 kustannusvaikutus yhteensä 7,84 %).

2.2 Talousarvion sitovuustasot ja talousarvion tallentaminen

- Valtuustoon nähden sitovuustasoina ovat käyttötaloudessa toimialan toimintatuotot ja toimintakulut sekä investointiosassa hankeryhmäkohtaiset nettosummat.
- Talousarvio syötetään Pro Economica Premium –ohjelmalla.

2.3 Henkilöstökulut ja työllistäminen

- Henkilöstöhallinnosta toimialoille toimitettavat kustannuspaikkakohtaiset henkilöstösuunnittelulistat ovat käytettävissä elokuussa. Rehtorit päivittävät pelu-listat 18.8. mennessä. Näiden pohjalta toimialat korjaavat järjestelmässä olevia raamilukuja.
- Henkilösivukulut lasketetaan talouspalveluiden toimesta Pro Economicassa keskitetysti aika ajoin/ pyydettyä.
- Kaikkien toiminnassa olevien vakituisten vakanssien palkat varataan talousarviossa vakituisten palkkojen talousarviotilille, vaikka virkaa/ toimea hoitaisikin sijainen.
- Kevan tasausmaksut (ent. eläkemenoperusteiset maksut) syötetään erikseen keskitetysti talouspalveluissa palkkasummien suhteessa.
- Työllistämiseen varattavat määrärahat (menot ja tulot) varataan työllistämisyksikölle toimintayksikön tekemän erillisen työllistämisuunnitelman mukaisesti (erillinen lomake).
- Työllistettävien kulut ja tuet arvioidaan työllistämisyksikölle työllistämisuunnitelmassa. Toimintayksiköt eivät itse varaa omaan budjettiinsa työllistämisvaroja.
- Ulkopuolisten sijaisten käyttö minimoidaan, ensisijaisesti käytetään kaupungin omaa henkilöstöä ja tehtävien uudelleen järjestelyjä.

2.4 Sisäisistä eristä

- Sisäisten erien tulee täsmätä koko kaupungin tuloslaskelmassa (tulot-menot=0). Sisäisten palvelujen myyjät tekevät erittelyn talouspalveluille tai tallentavat suoraan järjestelmään (sisäiset vuokrat) 8.8.2023 mennessä.
- Sisäisiä katteita ei saa syntyä.
- Tilapalvelu perii sisäiset vuokrat eri yksiköiltä. Normaalia vuosikorjausta suuremmat korjaukset sovitaan tilapalvelupäällikön kanssa. Tilapalvelu laskuttaa ne vuokrina yksiköiltä.
- Tilapalvelu on yhteydessä toimintayksiköihin vuosikorjaustarpeista ja mahdollisesti toteutettavista erillismuutoksista vuodelle 2024.

2.5 ICT-kustannukset

- ICT-hankinnat suoritetaan keskitetysti.
- Tietohallinto laskee ICT-kustannusten jakoperusteet. Kaikki yleiskustannukset ja palvelin- ja tietoliikennekustannukset laskutetaan käyttö-/aiheuttamisperiaatteen mukaan ja jaetaan työasemamäärien suhteessa sen mukaan, mihin yksiköihin käyttö kohdistuu.
- Investointiansaan tulevat ohjelmisto- ja palvelinhankinnat ilmoitetaan keskitetysti tietohallintopäällikölle, joka tekee yhteenvedon.

2.6 Poistot

- Talousarvioon syötettävät poistot käydään läpi kirjanpitäjän (Kirsti Rintala) kanssa.
- Talousarvioon hyväksyttävien uusien investointien poistot saadaan talouspalveluista (Kirsti Rintala).

2.7 Talousarviokirja

- Talousarviokirja muodostuu Opiferus-ohjelmassa, jonne toimialat syöttävät tekstit. Talousarvioluvut (eurot) syötetään Pro Economica -ohjelmaan, josta ne siirtyvät Opiferuksen taulukoihin.
- Suunnitelmavuosien eurot kopioidaan (korotus/ supistus harkitaan) keskitetysti talouspalveluissa tiliryhmittäin Pro Economicaan. Tämän jälkeen toimialat arvioivat oleelliset muutokset suunnitelmavuosille erillisiin toimialakohtaisiin excel-tilukoihin tulosaluetasoisesti.
- Talousarvion käyttötalousosa esitetään toimialoittain tulosaluekohtaisesti.
- Toimialat valmistelevat talousarviokirjaan talousarviotekstin tulosaluekohtaisesti.
- Talousarvioon tulevien tekstien tulee olla hyvää kirjakieltä, teksteissä käytetään vain virallisia lyhenteitä.
- Talousarvioteksteihin upotettuja lukuja, jotka saattavat myöhemmissä tarkasteluissa vielä muuttua (esim. euroja, prosentteja, tunnuslukuja), tulee päivittää vastaamaan tuoreita lukutaulukoita.
- Toimialan organisaatiossa ja toiminnassa vertailuvuosien aikana tapahtuneet ja suunnitteluvuosien aikana tapahtuvat muutokset on mainittava selvästi selostustekstin alussa.
- Toimialoilla ja tulosalueilla ilmoitetaan vertailutietoina talousarviokirjassa: TP 2022, TA 2023 (sis lta), TAE 2024, TS 2025 ja TS 2026. Mikäli tiedot eivät ole vertailukelpoisia, tekstiin lisätään lyhyt selvitys eroista.
- Tunnuslukujen laskemisessa käytetään asukaslukuna 19 285.

2.8 Toimialakohtaiset tavoitteet ja tulosaluekohtaiset suoritetaulukot

- Toimialan ja tulosalueiden toiminnan on tuettava kaupungin strategian ja tavoitteiden toteutumista. Toiminnalliset tavoitteet (valtuustoon nähden sitovat tavoitteet) esitetään TOIMIALATASOLLA. Samoin toiminnan kehittäminen suunnitelmavuosina 2025–2026 esitetään pelkästään toimialatasolla omaan taulukkoonsa.
- Riskianalyysi toteutetaan toimialatasoisesti ja riskien toteutumista arvioidaan 08/2024 osavuositarkastuksessa ja tilinpäätöksessä.
- Järjestelmään on mahdollista avata myös tulosalueiden omia tavoitteita, joita ei sisällytetä talousarviokirjaan. Näiden tavoitteiden raportointimahdollisuutta esim. lautakunnalle selvitetään järjestelmän kannalta tarkemmin.
- Tavoitteet on asetettava siten, että ne ovat mitattavissa määrällisesti tai laadullisesti ja että niiden toteutumista voidaan arvioida tilinpäätösvaiheessa.
- Tavoitteita voidaan asettaa esim. määrälle, laadulle, taloudellisuudelle ja vaikuttavuudelle. Tavoitteet voidaan asettaa tunnusluku- tai numerotavoitteina tai sanallisina tavoitteina.

- Tavoitteita voidaan esittää talousarviokirjaan: toimialalla talousarviovuodelle noin max 10 ja suunnitelmavuosille 3—5 kpl.
- Tavoitteet ja riskienhallinta esitetään talousdokumenttiohjelman (Opiferus) kenttien mukaisesti.
- Suoritetaulukot esitetään talousarviokirjassa tulosaluekohtaisesti.

3. TALouden MUU OHJEISTUS

3.1 Projektit ja hankkeet

- Hankkeita aloitettaessa niiden kirjanpito ja siihen liittyvät veloitteet on järjestettävä yhteistyössä talouspalvelujen kanssa (tunniste 3). Suuria, merkittäviä taloudellisia panostuksia koskeviin hankkeisiin osallistumisesta on neuvoteltava konsernipalvelujohtajan kanssa jo ennen kaupungin toimielimien päätöksentekoa. Omarahoitusosuus kaupungin hallinnoimiin hankkeisiin varataan arvion mukaan. Mikäli hanke aloitetaan kesken talousarviovuoden, on tehtävä talousarvion muutos ja päätös käyttösuunnitelman muutoksesta, jos sitovuustasot ylittyvät.

3.2 Henkilöstö

- Henkilöstösuunnitelma laaditaan talousarvion kanssa samanaikaisesti. Henkilöstösuunnitelmassa esitetään nimike- ja henkilöstömuutokset.
- Henkilöstösuunnitelmassa olevat toimet ja virat eivät tarvitse kaupunginhallituksen erillistä täyttölupaa.
- Käytetään hyväksi töiden uudelleenjärjestelyjä ja eläköitymisiä henkilöstöresurssien uudelleen allokoinnissa ja talouden tasapainottamisessa. Resurssien oikein kohdentamiseksi käytetään lähtökohtaisesti vakituisen henkilöstön sisäistä sijoittamista ja vasta toissijaisesti ulkoista rekrytointia.

3.4 Taksat/maksut

- Taksoja ja maksujen rakennetta on tarkistettava kustannustasoa vastaavaksi. Tavoitteena on saada vähintään omakustannushinta lainsäädännön sen salliessa.
- Jokaisen tulosalueen on huolehdittava oman talousyksikkönsä sopimuksien ja hinnoitteluperusteiden ajantasaisuudesta.

3.5 Taloussuunnitelman laadinnan ja käsittelyn aikataulu vuosille 2024–2027

- Vuoden 2024 talousarvion laadinta käynnistetään kaupunginhallituksen 12.6.2023 antamilla laadintaohjeilla ja 19.6. pidettävällä valtuustoseminaarilla.
- Taloustiimi käy kaikkien toimialojen kanssa kesä-elokuun aikana talousarvioneuvottelut, joiden tarkoituksena on löytää kh:n asettama säästötavoite.

Talousarvion laadintaohjeet ja kehys	12.6.2023
Talousarvion syöttöpohjat valmiina	23.6.2023
Investointisuunnitelmat valmiina	13.10.2022
Käyttötalouden luvut viim. järjestelmässä	27.10.2022
Valtuustoseminaari	viikot 40–43
Kaupunginjohtajan esitys TA 2024	vko 44–45
TA esitys valtuustolle, kaupunginhallitus	6.11.2023
TA käsittely ja päätös, kaupunginvaltuusto	13.11.2023
Talousarvion täytäntöönpano ja käyttösuunnitelmien laatiminen	tammikuu

Konsernipalvelujohtaja ja taloussihteerit antavat tarvittaessa tarkennuksia ja lisäohjeita talousarvion valmisteluun ja laatimisen aikatauluun.